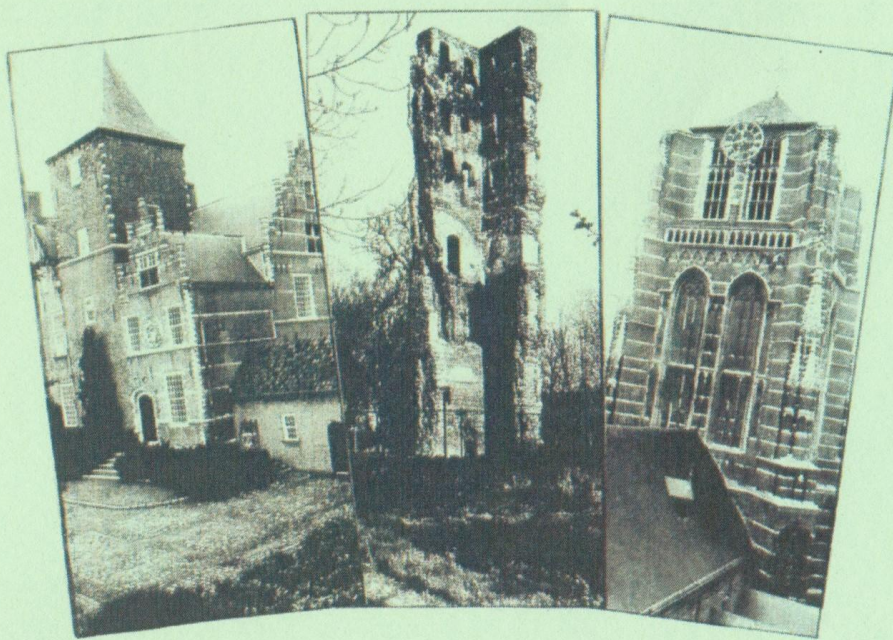

HEEMKUNDEKRING DE HEERLIJKHEID OOSTERHOUT

2014

nr 2

'DE HEERLIJKHEID OOSTERHOUT'38^e jaargang, nummer 2

2014

	pag.:
Inhoud van dit nummer	1
Ad van Groesen	
Archeologie in Oosterhout.....	2
Biografie professor doctor R. van Roosbroeck.....	6
Ad van Groesen en Martin van Halderen	
Op de koffie bij	8
Ad den Dekker	
Jan Caron	12
Nico Bekers	
De Koppelpaarden	15
Piet van Beek	
Oosterhouters in dienst van Napoleon	41
Colofon	47

Niets uit deze uitgave van de heemkundekring mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder de schriftelijke toestemming van de auteur.

Archeologie in Oosterhout

Met het verdwijnen van de archeologische werkruimte aan de Kanaalstraat van waaruit, via de gemeente, Mohamed Bahiaioui en anderen actief waren is er een hiaat ontstaan op het gebied van de lokale archeologie.

Reden om te bezien of dit via onze vereniging geen nieuw leven ingeblazen kan worden.

Het doel is niet dat door de Heemkundevereniging opgegraven zal gaan worden, maar dat er meldingen plaatsvinden als er bij graafwerk ontdekkingen gedaan worden die van belang kunnen zijn.

Uiteindelijk kan iedereen een archeologische vondst melden, maar waarschijnlijk moet je iets meer weten, om te bepalen of je met een archeologische vondst te maken hebt.

Archeologie is volgens het woordenboek (Coenen):

De wetenschap van oude historie (en kunst) op grond van bodemvondsten en opgravingen en bestudeert daarmee de historie aan de hand van niet-geschreven bronnen.

Archeologie is Oudheidkunde (uit het Grieks: Archos= oud, logos= kunde/kennis)

Vershil: je kunt ook de oudheid van de Aarde bestuderen:

Dat heet Geologie (Grieks: GAIA =Aarde) dan bestudeer je gesteenten, mineralen, de aardlagen.

Archeologie bestudeert 'De Mens' in het verleden, zijn ontstaan en ontwikkeling.

In deze wetenschap wordt ook regelmatig het woord Cultuur gebruikt.

Wat is Cultuur ?

In de Archeologie is Cultuur;

Het niveau van ontwikkeling en beschaving waarop een volk staat, bijvoorbeeld het gebruik van gereedschappen en wapens, het bedrij-

ven van landbouw, visserij, bouwen van boten, vuur kunnen maken, gebruik van taal, ontdekken van metaal, aardewerk kunnen bakken en bouwen in hout of steen.

Vanaf de oorsprong van de mens;

- Jagers en verzamelaars van vruchten, graan, enz. (Als zwer-
vende stammen of groepen).
- Landbouw en veeteelt (met vaste woonplaats).
Vissers (afhankelijk van de woonplaats aan het water).
- Ambachten en handel in de gemaakte producten.
- Organisatie tot dorpen, steden, volken, landen ----- steeds
verder tot ----- onze maatschappij met al zijn techniek en ken-
nis: het Heden.

Dit heet Culturele Ontwikkeling.

Het verleden wordt verdeeld in perioden.

Archeologische perioden.

Archeologen hebben een tijdsindeling gemaakt gebaseerd op de ken-
merken van vondsten.

Zo is de volgende tijdsindeling ontstaan;

- De Oude Steentijd of Paleolithicum, samenvallend met de IJs-
tijden en hun tussenfasen tot ca.10.000 jaar geleden.
- De Midden Steentijd of Mesolithicum, van ca. 10.000 jaar ge-
leden tot ca. 6.000 jaar geleden.
- De Jonge Steentijd of Neolithicum, vanaf ca. 6.000 jaar gele-
den, toen de mensen niet meer in het gebied rondtrokken om te
jagen maar nederzettingen bouwden en de eerste landbouw
werd bedreven.
- De Bronstijd begint ca. 3.600 jaar geleden met de ontdekking
en gebruik van het metaal brons.
- De IJzertijd begint ca. 2.700 jaar geleden met het ontdekken en
gebruiken van ijzer.

- De Romeinse Tijd begint ca. 2.000 jaar geleden met de komst van de Romeinen in ons land.
- De Middeleeuwen volgen hierop ca. 1.500 jaar geleden.

De Prehistorie is de tijd waarin nog niets werd beschreven (de mens had nog geen schrijven geleerd, dus kon er ook niets worden beschreven). Met de Romeinen kwamen de eerste geschreven teksten over het Nederlandse grondgebied.

Door archeologisch onderzoek komen we te weten dat er op de betreffende vindplaatsen al mensen waren en vinden we aanwijzingen van hoe ze leefden en wat ze konden.

Het plaatsen van de aanwijzingen en gegevens in de juiste periode (tijd) vormt dan een overzicht van de kunde en kennis (dus de mate van ontwikkeling) van de mens in die betreffende tijd.

Het vergelijken van de vondsten van de archeologische locatie met die van andere vindplaatsen geeft informatie zoals b.v. herkenbare gereedschappen of producten, over leefwijze, contacten met andere volken, ruilhandel met andere streken, reizen van de stam of groep, enz.

Wat is er te vinden in de bodem van het Oosterhoutse grondgebied als overblijfselen van bewoning of activiteiten van de mensen in het verleden ?

- grondsporen; ploegsporen, funderings- of bouwsporen, graven, dichtgeworpen sloten of greppels.
- Voorwerpen door de mens gemaakt en gebruikt; aardewerk, metaal, been, hout(-resten), steen.
- Afval; beenderen, visgraat, zaden (waardoor de levenswijze kan worden bepaald).

Doel is het herkennen en analyseren van deze, waarvoor de voorwerpen zijn gemaakt of gebruikt, herkennen van grondsporen waardoor ze zijn ontstaan zoals: vuurplaats, hutwanden, paalgaten, waterput, landbouw, waterafvoer, bomen rooien, e.d.

Herkennen en vergelijken van aardewerk scherven of stenen gebruiksvoorwerpen die in de verschillende grondlagen voorkomen en daardoor in de betreffende tijd geplaatst kunnen worden, ook door vergelijken met scherven van andere vindplaatsen kunnen bepalen bij welke cultuur ze horen.

Analyse van b.v. granen en zaden, of houten voorwerpen of beenderen door de C 14 methode waarmee de ouderdom van deze organische stoffen wordt bepaald en dit ook weer de ouderdom van de betreffende grondlaag aangeeft waarmee de tijd waarin deze cultuur zich ontwikkelde bekend wordt.

Zo wordt de ouderdom van de hele grondlaag bepaald en krijgen wij een beeld bij welke cultuur de oude bewoners hoorden die dit achterlieten.

Dit geldt zowel voor de prehistorie als voor het recentere verleden.

De hierop volgende vraag is of er verenigingsleden zijn die een werkgroep willen vormen en actief willen zijn om de ontdekking van archeologische sporen te melden, waarbij het deelnemen in die werkgroep ook de overdracht van kennis m.b.t. archeologie aandacht zal krijgen.

Belangstellende leden kunnen zich aanmelden op ad.vangroesen@icloud.com

Overige belangstellenden kunnen zich aanmelden bij de Heemkundekring.

Ad van Groesen.

Bronnen:

- Verleden Land door J.H.F. Bloemers, L.P. Louwe Kooimans en H. Sarfatij 1981
- Archeologie in Oosterhout (Collectie Verhagen) gem. Oosterhout 1991

Biografie professor doctor R. van Roosbroeck

Op 25 februari jongstleden werd bij de wetenschappelijke uitgeverij Academica Press te Gent, met medewerking van het Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams Nationalisme (ADV N), de biografie van professor doctor Rob van Roosbroeck gepresenteerd.

De uit België afkomstige van Roosbroeck woonde vanaf 1954 tot zijn overlijden, op 14 mei 1988, in Oosterhout was vanaf de oprichting tot 1981 voorzitter van onze heemkundekring.

Hij had toen al een bewogen leven achter de rug.

Zijn biografie, doctor Armand van Nimmen uit Wenen, heeft jarenlang onderzoek gedaan naar zijn leven en werk.

Zowel zijn leven als zijn werk zijn niet in enkele zinnen te omschrijven.

Zo heeft hij een enorm aantal boeken, brochures, artikels en recensies onder tientallen schuilnamen op zijn naam staan.

In zijn leven zien we van Roosbroeck van een socialist en pacifist veranderen in een uiterst rechtse nationalist.

Als lid van 'Devlag', een door Vlaamse en Duitse academici opgerichte culturele vereniging voor de bestudering van de gemeenschappelijkheden van de Vlaamse en Duitse cultuur, koos hij in 1940 voor het Nationaalsocialisme van Hitler. Tijdens WO II bekleedde hij veel hoge functies zoals professor in Gent, schepen van onderwijs in Antwerpen.

Na de oorlog duikt hij eerst onder in Antwerpen en weet later te ontsnappen naar Nederland.

Door toedoen van de Utrechtse professor Pieter Geijl krijgt hij in 1954 een verblijfsvergunning en komt dan in Oosterhout te wonen.

Het boek is in België te koop voor € 35,- ISBN 9789038222783.

Armand Van Nimmen

ROB VAN ROOSBROECK EN TIJDGENOTEN

ACADEMIA PRESS

HET VERDRIET VAN VLAANDEREN

DE KRONIEK VAN
ODEVAERT VAN HAECHT
OVER DE TROEBELN VAN 1565 TOT 1574
TE ANTWERPEN EN ELDERS
INLEIDING EN TOEGELIJDING
ROB. VAN ROOSBROECK

ROB VAN ROOSBROECK EN TIJD- GENOTEN

Armand Van Nimmen

ACADEMIA PRESS

Op de koffie bij

Terwijl de lezer in het vorige kwartaalblad de rubriek 'Op de koffie bij.....' heeft moeten missen (en wij de koffie !!), zijn we nu op bezoek bij Jan en Willemien Broekhoven.

Het doel van het bezoek aan Jan en Willemien is nogal breed, we zullen wel zien wat dit bezoek allemaal oplevert voor een artikel.

De Heemkunde vindt 't Verzamelpunt, dat Jan en Willemien al vele jaren op zaterdagen geopend hebben en wat daar zoal te koop is interessant en ook de achtergrond en motivatie spreekt aan.

Die motivatie vindt vooral zijn oorsprong in het verslag van de Club van Rome, waarin het opraken van grondstoffen, energiebronnen, de afvalberg, het probleem van de milieuvervuiling, de gevolgen voor de gezondheid, worden aangekaart met de constatering dat het zo niet door kon gaan.

Het werd een doel om goede gebruikte spullen een 'tweede leven' te geven.

Ook het 'redden' van voorwerpen met cultuurwaarde was een reden.

Het Verzamelpunt bestaat al meer dan 25 jaar. Jan en Willemien, beiden al op leeftijd, zoals men dat noemt, maar zij voelen dat niet zo, zijn heel actief met het sorteren, prijzen, evt. repareren en schoonmaken of poetsen van de ingekomen spullen.

Het winkeltje staat overigens bij de Kamer van Koophandel op naam van Willemien.

Zij wilde ook meer om handen hebben dan alleen de huishouding. Jan was werkzaam in het onderwijs ten tijde dat het winkeltje tot stand kwam, maar nu al geruime tijd met pensioen.

Zelf verzamelaars zijnde was het verzamelen, maar ook het uitdragen van de schoonheid, het ambachtelijke en de culturele waarde van de voorwerpen die anders zouden zijn weggegooid, te promoten een doel.

Gecharmeerd door de oude voorwerpen werd ook het huis met veel oude spullen ingericht, ook wat vrij kwam in de familie kreeg al snel een plekje in huis waardoor de herinnering aan de familie in de directe woonomgeving bleef.

Oorspronkelijk was het winkeltje vooral gevuld met zaken voor verzamelaars.

De naam is dan ook vanzelfsprekend 't Verzamelpunt' geworden. In de aanvoer van de gebruikte goederen zit ook veel wat niet te verhandelen is. De vraag naar b.v. boeken wordt minder en het aanbod wordt groter. Om een recept op te zoeken in een kookboek, gebruikt men tegenwoordig de computer, idem alles wat men vroeger opzocht in de encyclopedie.

Ook romans zijn digitaal te lezen op de moderne apparaten.

Daarbij komt nog dat er tegenwoordig minder wordt gelezen.

Maar ook het verzamelen is veranderd. De jeugd verzamelt (bijna) niet meer.

Het aanbod van het winkeltje was vroeger verzamelobjecten, tegenwoordig ook wat meer gebruiksvoorwerpen.

Ook het aankopen via Internet heeft gevolgen, eveneens merkbaar aan de toeloop en de belangstelling op beurzen.

De hobby van Jan zelf is het verzamelen van alles wat met fotografie te maken heeft.

Hij vindt alles met 'Hoe de fotografie zich ontwikkeld heeft', interessant en het bewaren van alles wat daarmee te maken heeft belangrijk. De spiegelreflexcamera is een Nederlandse uitvinding van Lohman & Co. De ontwikkeling van die technieken heeft Jan altijd mateloos geïnteresseerd. Ook het digitale systeem maakt een razendsnelle ontwikkeling door, de kwaliteit van het digitale product wordt steeds beter. Hij begint over Janus van Dooremalen, een Oosterhoutse fotograaf.

Van Dooremalen (geboren in 1906) was een straatfotograaf die veel Oosterhouters zich zullen herinneren van de kermissen en andere volksfeesten.

Janus fotografeerde eerst met een platencamera, daarna met een snelcamera die meteen in de camera ontwikkelde op fotopapier, gefixeerd en in een emmer water werd gespoeld. De foto ging opnieuw de camera in om gefotografeerd te worden want de 1^e foto was in negatief. Later ging Janus met 'n Leica de straat op waarmee je 250 foto's achter elkaar kon maken.

Vervolgens bouwde en ontwikkelde Janus zelf een camera waarmee hij 1000 tot 1500 foto's achter elkaar kon maken.

Ook camera's van Janus van Dooremalen heeft Jan in zijn collectie. Jan heeft cassettebandjes waarop Janus van Dooremalen wordt geïnterviewd en zijn levensverhaal vertelt. Janus heeft alles zelf moeten ontdekken, de fotografen wilden hun kennis niet delen i.v.m. concurrentie.

Janus van Dooremalen zou inderdaad een interessant onderwerp kunnen zijn voor een artikel in het heemkundeblad. Jan wil daar graag later eens op terugkomen.

Terug naar het winkeltje, ook nu nog is 't Verzamelpunt'' een plek voor mensen die zich op zaterdag verzamelen voor gemoedelijke contacten bij de koffie van Jan en Willemien.

De eerste zaterdag in augustus is er een aparte boekenmarkt op de oprit aan de Veerseweg 43.

Elke zaterdag is 't Verzamelpunt' geopend.

Willemien somt nog op wat het winkeltje zoal te bieden heeft. Behalve boeken zijn er documenten, religieuze en andere prenten, grammofoonplaten, stripboeken, speldjes, bankbiljetten, munten, postzegels, ansichtkaarten, foto's, telefoonkaarten, creatieve producten, porselein en aardewerk, huishoudelijke artikelen en daarmee is de lijst niet compleet.

Dus genoeg voor verzamelaars om op een zaterdag eens bij 't Verzamelpunt' te gaan snuffelen en daarbij van een (gratis) koffie te gaan genieten en/of een gemoedelijk gesprek aan te knopen met andere bezoekers.

Intussen gaat de bel en komen tijdens dit lange Op de koffie bij....-gesprek weer nieuwe bezoekers bij Jan en Willemien op de koffie, we maken nog foto's van beide. bij hun favoriete tuinbeeld, een klassieke fotograaf natuurlijk.

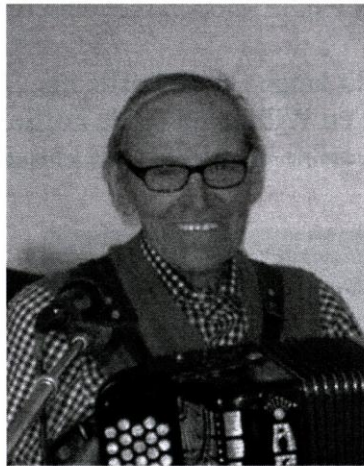

Jan en Willemien bedankt, de koffie was prima, dat kan ook niet anders, dat bewijst de aanloop zowel door de week als 's zaterdags en we komen nog eens terug om meer te weten te komen over Janus van Dooremalen.

Tot ziens.

Martin en Ad.

Jan Caron

**Voerman - Transporteur
Paardenfokker - Jockey
maar ook
Muzikant - Accordeonist
liedjesschrijver**

Schrijver, onder andere van het in dit blad afgedrukte lied 'Oosterhout'.

Wij werden op het spoor gezet door niemand minder dan onze burgemeester Huisman. In februari ging hij op bezoek bij het echtpaar Caron - Michielse om ze te feliciteren met het diamanten huwelijk.

Zo een beetje nader kennismakend vertelde Jan dat hij ook nogal wat liedjes geschreven had, waaronder één over Oosterhout.

De burgemeester tipte ons en wij gingen bij Jan op bezoek.

Jan woont met zijn echtgenote in Oosteind. Hij woont daar al vanaf zijn geboorte in 1925.

Zijn vader was voerman en Jan werd dat ook. Later schafte hij een vrachtwagen aan. Toen hij vijfenvijftig jaar oud was maakte hij van zijn hobby zijn beroep: hij begon een fokkerij van paarden voor de harddraverij.

Naast paarden heeft Jan zich zijn hele leven aangetrokken gevoeld tot de muziek. Van zijn vader leerde hij al als kind het bespelen van de accordeon. Zijn grote doorbraak maakte hij echter pas na zijn pensioenering, toen hij voor het eerst echt op les ging en met zijn vrouw op de drums op bruiloften en partijen ging optreden. 24 Jaar lang verzorgden zij muziek-middagen op de Volckaert.

Jan speelde bij Dongens Bont en bij het Seniorenorkest.

Van de laatste zegt hij : ‘Jammer dat ze altijd een tekort hebben aan muzikanten, want het is een heel fijn en gezellig orkest’. Nog altijd speelt Jan op accordeonfestivals.

Hij heeft veel liedjes geschreven, waaronder dus over Oosterhout. Op onze vraag of wij het Oosterhoutse lied mogen hebben is zijn antwoord: ‘Gerust, maar dan zal je het moeten opschrijven terwijl ik het zing, want ik heb het wel in mijn hoofd, maar niet op papier.’ En zo zijn we er aan gekomen.

Jan heeft inmiddels de gezegende leeftijd van 89 jaar bereikt. Aan zijn accordeonspel en zang zou je dat niet zeggen. En ook al kan hij niet meer met zijn vrouw optreden, accordeon spelen doet hij nog altijd, soms zelfs op het instrument van zijn vader, waarmee het lang geleden allemaal begonnen is.

Ad den Dekker

Oosterhout

Tekst :Jan Caron

Melodie :‘Laat maar waaien’

Couplet 1

Ik kan me de tijd nog goed herinneren
dat de tram nog reed door Oosterhout
en achter elk huis had men een tuintje
daar werden toen wat groenten in verbouwd.
’t Was crisis en werk was er niet te vinden
elk dubbeltje werd wel tien keer omgekeerd
het juinen was een mooie bijverdienste
daar kon weer even op worden geteerd.

Refrein 1

Oosterhout blijf maar net zoals je bent
jouw Heilige Driehoek wereldwijd bekend

met je kracht en je gastvrijheid
aan Oosterhout kun je niet voorbij.

Couplet 2

Maar Oosterhout werd een stad en kreeg allure
bruisend, krachtig, vol activiteit
als men zoals vroeger ook nu eerst was gaan eten
had Oosterhout dit stadium nooit bereikt.
Maar ook veel moois dat is er toch verdwenen
scharensliiep en bullenboer die lopen niet meer rond
in de volkswijk 't Bosch en ook de Vurhai
rijzen grote flatgebouwen uit de grond.

Refrein 2

Oosterhout blijf maar net zoals je bent
Arendshof bekend tot ver over de grens
met je markt, Sint Jan en Heuvel
al eeuwen als pleisterplaats bekend.

Couplet 3

Je kerkdorpen sieren je grenzen
daar grazen nog de koeien in de wei
als je zo'n panorama laat verdwijnen
loopt iedereen straks gewoon aan jou voorbij.
Want ga je aan die dorpjes zitten knagen
begrijpt zelfs een kind wat daarvan komt
dan blijft er voor ons nageslacht niks over
alleen een stad van ijzer en beton.

Refrein 3

Oosterhout blijf maar net zoals je bent
de mooiste stad van 't hele continent
in jou klopt het hart van Brabant
de parel van het Brabants land.

De Koppelpaarden

Inhoud

- Hotel 'De Koppelpaarden te Oosterhout'
- 2 Gelegenheden met de naam Koppelpaarden
- Ook andere verenigingen maakten gebruik van De Koppelpaarden
- Enkele prentbriefkaarten van De Koppelpaarden
- Hotel De Koppelpaarden verkocht
- Einde van De Koppelpaarden
- Ontdekking van het verleden (Historische planken)

Hotel De Koppelpaarden te Oosterhout

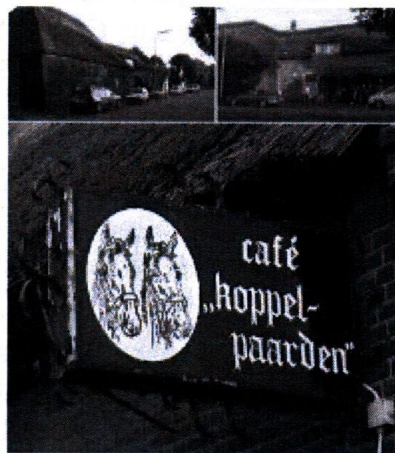
Sinds mensenheugenis zijn er in Oosterhout twee zaken die de naam Koppelpaarden dragen, n.l.:

- het hotel aan de Leijsenhoek
- het café aan de Veerseweg.

We gaan terug naar de Franse Tijd, 1810-1813, toen werd op last van keizer Napoleon begonnen met de aanleg van de grote weg Amsterdam-Parijs, via Breda en Gorinchem.

Voor Oosterhout werden er toen twee geheel nieuwe wegen aangelegd naar Breda (de Bredaseweg) en naar Raamsdonksveer (de Veerse Weg).

In het begin van de 19e eeuw exploiteerde de weduwe van Adriaan van de Corput een logement, een gebruikelijke naam in die tijd voor een hotel. Dat was op de plaats waar nog niet zo lang

**Café restaurant Koppelpaarden
aan de Veerseweg te Oosterhout**

geleden aan de Veerseweg café De Koppelpaarden stond. Wanneer zij daar precies mee begonnen is, weet men niet. Stond dit logement al onder de naam De Koppelpaarden bekend?

Dat zou best kunnen omdat bij dergelijke logementen men van paarden kon wisselen. Men kon dan een vers koppel paarden spannen voor de koets of de kar, de enige voertuigen in die dagen.

De benaming De Koppelpaarden komt niet alleen in Oosterhout voor, ook op andere plaatsen o.a. in Assen en in Dussen vind je dergelijke benamingen.

Na de dood van weduwe van de Corput in 1830 kopen haar twee zoons Waltherus en Cornelis, dicht bij het dorp, aan de Leijsenhoek een huis, erf, tuin en weiland van Marie Loonen.

Dit complex was het hotel Koppelpaarden. Of Marie daar toen al een herberg in had is niet bekend. Waarschijnlijk was dit complex een boerderij.

Aan de Leijsenhoek.

De broers van de Corput begonnen hier in 1833 hun logement en stalhouderij. Het lijkt waarschijnlijk dat ze hun zaak begonnen met als naam De Koppelpaarden. Het oude café aan de Veerseweg behield echter ook die naam.

Enkele jaren later zette Waltherus van de Corput het logement aan de Leijsenhoek alleen voort en begon zijn broer Cornelis Adriaan een eigen bedrijf ergens anders in Oosterhout. Waltherus, overleed ongehuwd in 1862.

Zijn erfgenamen verkochten het logement aan de uit Douay geboortige Geerlag Jan van Gendt, een familielid van de bekende transportonderneming van Gend en Loos. De naam veranderde van logement in hotel en was in dat jaar al onder de naam Koppelpaarden bekend.

Uit een foto uit 1870 prijkte deze naam op het grote uithangbord met de naam van de eigenaar G.J. van Gendt er onder.

Hotel Koppelpaarden

Leijsenhoek

In 1868 werd het geheel verbouwd. In 1869 werd het tot hotel gepromoveerd. Dit gebouw met hetzelfde uiterlijk bleef tot de jaren 30 behouden. Koning Willem III logeerde er in 1870 van vrijdag 9 september tot donderdag 15 september. Op 12 september bezocht hij het klooster St. Catharinadal. In cognito ging hij een kijkje nemen bij militaire oefeningen in Gilze Rijen.

Officiële ontvangsten en diners volgden elkaar van dag tot dag op. De Harmonie mocht zich koninklijk noemen. Wijnhandelaar Frencken werd Hofleverancier. De Heer van Gendt, zijn vrouw en zijn dochter kregen ieder een gouden horloge. De 17 bruidjes uit de optocht ontvingen allen een gouden ring met het monogram van Zijne Majesteit. De commandant der marechaussee te Geertruidenberg H. Neyssing en twee van zijn manschappen, A. Tulfer en M. Fijnhout en ook sergeant De Jong van de Oosterhoutse schutterij kregen ieder 50 gulden. Alle herinneringen aan het bezoek van de koning kon men al snel niet meer zien: de koningskamer, het koningsbed en zelfs het gipsen borst-

beeld van hem dat tot november 1944 in de tuin van het hotel stond. Van Gendt stierf in 1877. Zijn weduwe bleef het hotel beheren.

Bastiaan Lukwel werd in 1878 de nieuwe eigenaar van het hotel. Hij was een zoon van de gemeentesecretaris van Oosterhout.

Deze Lukwel heeft nooit in het hotel gewoond. Hij was looier van beroep en zal er een goede geldbelegging in hebben gezien.

In 1886 verkocht hij het weer aan de weduwe van Van Gendt, die intussen hertrouwd was met Maurits C. van Houten.

De Koninklijke Harmonie trad regelmatig op in de muziekschelp van hotel De Koppelpaarden die daar in de tuin stond. De harmonie werd opgericht op 1 mei 1825 en bestaat nog steeds.

Op 5 februari kregen ze van koning Willem III het predicaat 'Koninklijk'. In de loop van hun bestaan is zij talloze malen present geweest bij feesten, jubilea en gouden bruiloften. Herhaalde malen wist zij op te klimmen tot de superieure afdeling. Het vaandel is dan ook getooid met tientallen medailles en lauwerkransen. Deze foto dateert van 23 september 1893 toen haar voorzitter M.A. Smeets zijn vijfentwintigjarig ambtsjubileum vierde als secretaris van de gemeente Oosterhout. Zittend van links: J. van Dongen, C. Kunst, F. J. Oomen en H. Trimbosch.

Het hotel is nog verschillende keren van eigenaar veranderd: Theelen, M. van Riel (1910), de Roo, Peterse, Janssens, Bakker en Sweere. In 1966 werd het geëxploiteerd door de heer Westen als pension voor buitenlandse gastarbeiders.

Hotel KOPPELPAARDEN

Bezoekt met de
kermis onze
gezellige BAR

•
•
•
•
•
•
•

met
Bart Vriens
pianist-accordeonist

**Bar alle kermisdagen
geopend tot 3 uur 's nachts 27-8-55**

Hotel „Koppelpaarden“

TEL. 3 — OOSTERHOEF
Voormalig Internaat f. van 2 tot 4, Koning Willem II
Geveste Kazerne van Oosterhout

De Directie van genoemde hotel deelt U zij deze mede, dat vanaf 1 Januari 1955 de prijzen onderstaand zijn verhoogd en wel:

Heineken's Pilsner Beer	f 0,20
Leuzerle en Kwast	f 0,20
Café en Thee	f 0,15
Chocolade	f 0,20
Rauze	f 0,15
Verenigd	f 0,30
Foot en Cherry	f 0,30
Advocaat	f 0,30
Wijn en Cognac	f 0,15

terwijl U ook merkt, dat onze Kermis-prijzen bij aanvang der Speelkast zeer talrijk zijn.

Aanbevelend, De Directie,
Wed. J. PETERSE

HOTEL „KOPPELPAARDEN“
TE OOSTERHOEF
vraagt voor direct:

**KEUKENWERKMEISJES
KAMERMEISJES
en WERKSTER**

6-8-48

TWEË SERVEERSTERS GEVRAAGD

Liefst zusters of vriendinnen.
In of extern.

Hotel Koppelpaarden - Oosterhout

TEL. 01620-3001.

Enkele advertenties van hotel Koppelpaarden. Men kon er met kermis feest vieren in de Koppelbar. Kijk ook eens naar de prijzen van de consumpties in 1936. Een diner kostte er f 1,40, een diner met wijn f 2,-, volledig pension f 3,50 per dag, logies met ontbijt f 1,75. Men vroeg ook regelmatig om personeel: keukenmeisjes, werksters en serveersters. De eerste (van de onderste rij advertenties) is uit 1948, de andere uit 1963

Enige jaren was het complex onbewoond. Nu is het een zaak in woninginrichting van de heer Victor Boeren.

Deze opname van de Koninklijke Harmonie Oosterhout dateert vermoedelijk uit 1922 of 1923. Zij is gemaakt in de muziekschelp welke stond in de tuin van hotel De Koppelpaarden op de Leijzenhoek. In deze tuin werden in die tijd veel feesten en evenementen gehouden.

In 1878 werd hotel Koppelpaarden uitgebreid met een sociëteit met beneden de zalen en boven de hotelkamers.

In 1881 werd in de fraaie tuin een muziekschelp geplaatst waarin de Koninklijke Harmonie en sinds 1893 ook de Liedertafel Aurora geregeld hun zomerconcerten gaven.

De grote zaal voor het houden van voorstellingen werd door leden van Aurora gebouwd en op 26-12-1885 geopend.

‘De nette verlichting met 55 gaspitten geeft een licht van zee’, schreef Het Kanton, verbaasd over zoveel moderne luxe.

De zaal was ook in gebruik voor concerten die door andere kunstenaars en orkesten gegeven werden en voor andere culturele activiteiten, zoals een opvoering van een marionettentheater of een tentoonstelling van een reizend museum.

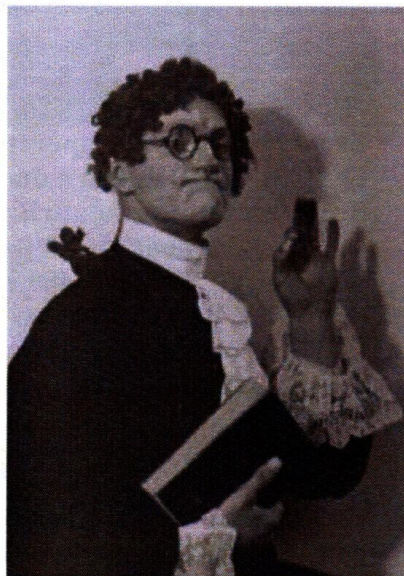
In 1893 gaf Aurora er een kerstsoiree. Daarin werden voor het eerst "Oosterhoutse Moppen" gezongen, coupletten met commentaar en toespelingen op lokale toestanden. Die vielen erg in de smaak.

Toen Marinus van Riel, eigenaar van het naast de Koppelpaarden gelegen Hotel Hildebrand in 1898 de Koppelpaarden had gekocht en daarmee Aurora tot het Koppelpaardencomplex kwam te behoren, beschikte Oosterhout over een uniek uitgaanslevencentrum. Door zijn zalen en zijn tuinen had het nu een gelegenheid waar men kon slapen, eten en drinken en genieten van muziekvoorstellingen.

Dit complex bestond uit een gerenommeerd hotel, een goed restaurant en een aantal zalen waaronder een concertzaal.

Achter de gebouwen bevond zich een lusttuin van anderhalve hectare. De uitvoeringen hadden een chique karakter, de toegangsprijzen gaven hier ook blijk van. Vooral de bovenlaag van de bevolking heeft zich hier uit kunnen leven. Voor de andere uitvoeringen en activiteiten was men afhankelijk van de sociëteit en de vele cafés.

Aurora gaf er haar concerten, soirées-amusantes en maandelijkse matineeën en oogste grote triomfen met het uitvoeren van opera's en operettes, o.a.

**Theo Biemans in de rol van
Frimoussé in de operette
'Czaar en Timmerman'**

Tsaar en Zimmermann, de Wapensmid van Worms, de Trompetter van Säckingen.

Een van de mooiste operettes, vooral wat kostumering betreft, was Le Petit Duc. Hij werd door Aurora opgevoerd te Oosterhout, Breda en Tilburg in april 1934. De hoofdrollen werden gespeeld en gezongen door Hilda Batek (voorop rechts) en Ria Nieuwenhuisen (voorop links). Links ziet u Bertus Oomen, die later trouwde met Hilda Batek en rechts Theo Biemans in de rol van Frimoussé. De regie van de opera was in handen van Jan de Jongh, die dit met vakmanschap deed

De begeleiding werd verzorgd door het Oosterhouts Symphonie Orkest onder leiding van J. Drohm uit Breda en later onder directie van 1e violist Arnold Mignon.

Ook werden er toneelstukken opgevoerd en andere muziekgezelschappen gaven er concerten.

De Generale Staf van het Eerste Veldleger had er, tijdens WO I, zijn hoofdkwartier.

Op 18 en 24 april 1927 voerde de liedertafel Aurora de opera 'De Meikoningin' op. Ook deze opera was een voltreffer. Geheel in stijl werd deze foto genomen in de tuin van hotel Koppelpaarden. De spelers waren nog geheel in hun rol zoals u kunt zien. Van links naar rechts: Henr. Janssens, J. de Jongh, J. de Hoog, J. Sips, N. Struijk, Fr. Smits, ?, W. de Hoog, Sips, L. Vermijs en K. Oomen

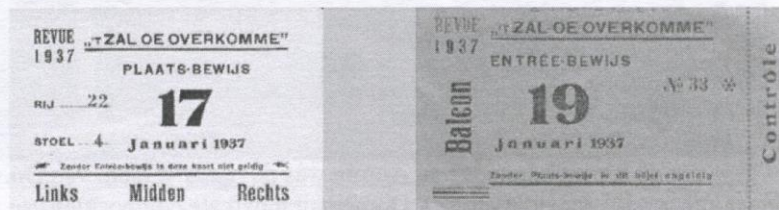

Een van de succesnummers van Aurora was de opera Willem van Duivenvoorde, samengesteld door F. J. Oomen uit muzikale composities van in totaal drie en dertig verschillende opera's. Na afloop van de uitvoering werd hem een sierlijke krans omgehangen onder daverend applaus van het publiek

Programmaboekjes van twee revues die in hotel De Koppelpaarden werden opgevoerd. Beide door muziekvereniging Aurora verzorgd

Plaats- en entreebewijs van de in 1937 opgevoerde revue '’t Zal Oe Overkomme'

Deze foto werd gemaakt bij het vijftigjarige bestaan van liedertafel 'Aurora', op 25 februari 1931. Dit feest werd gevierd met een diner in de zalen van het clublokaal en werd afgewisseld met van humor sprankelende speeches en natuurlijk met veel aria's uit bekende opera's.

Andere verenigingen maakten ook gebruik van De Koppelpaarden

Kegelvereniging 'Laetitia Inter Nos'

Het Oosterhouts Symphonie Orkest (O. S. O.)

Bovenste foto

De kegelvereniging 'Laetitia Inter Nos' Vrolijkheid Onder Ons was een van de clubs die zich met het edele kegelspel bezighield.

Het jaarlijkse koningskegelen was één van de hoogtepunten in het bestaan van de vereniging. Veelal werd daar een feestavond aan verbonden, waarbij de nieuwe koning zorg droeg voor de betaling van datgene, wat op die avond gegeten en gedronken werd.

Zittend bijeen in de tuin van hotel De Koppelpaarden: van links naar rechts:

J. van Loon, J. de Hoog, G. Verkade, H. van Dorst, Ant. De Hoog en André Bishof.

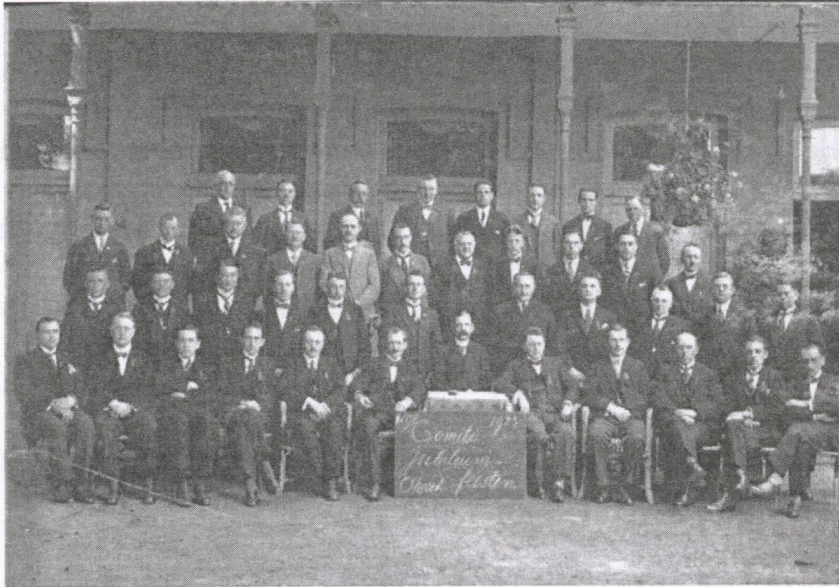
Staande: A. Oomen, C. Schenkels, Th. Van der Heijden, onbekend, ? Zuure, J. van Helvert, Sj. Oomen, A. Schenkels, ? Zuure en J. de Jongh.

Onderste foto

Oosterhouts Symphonie Orkest (O. S. O.) werd opgericht op 12 maart 1924. Dit orkest gaf concerten voor alle mogelijke liefdadige doeleinden en werkte samen met de liedertafel Aurora en de Koninklijke Harmonie. Bij de onthulling van het borstbeeld van koning Willem III in de tuin van de Koppelpaarden was het aanwezig en gaf toen een concert evenals bij het honderdjarige bestaan van de harmonie op 21 mei 1925 en het honderd vijfenzeventigjarige bestaan van het St Sebastiaansgilde op 13 september 1925.

Op 23 maart 1929 werd het eerste lustrum gevierd met een concert voor een uitverkochte zaal. Op de eerste rij, geheel links:

A. van Tilburg, naast hem J. Huijben en geheel rechts N. Speekenbrink. Op de tweede rij: ?, F. van Doremalen, A. van Abeelen, J. Drohm, A. Minjon, J. Kouwenhoven en C. Huijben. Op de achterste rij: mejuffrouw Drohm, B. Kouwenhoven, ?, A. Tempelaars, J. Verhulst en J. van Bommel

Oosterhouts Jubileum comité

Bovenste foto

Ter gelegenheid van het regeringsjubileum van koningin Wilhelmina in 1923, werd in Oosterhout het bestaande oranjecomité uitgebreid om de feesten te organiseren. Volgens de officiële feestgids werden deze feesten gehouden op 16, 17 en 18 juni 1923. Het programma vermeldde voetbalwedstrijden, concerten, muzikale wandelingen, openlucht-bals, een historische optocht, een hippisch feest, een lichtstoet, een zangdemonstratie, een waterfeest en tot slot van dit alles een groot vuurwerk.

Voor deze gelegenheid schreef J. Spoorenberg het Oosterhouts Jubileumlid. Dit is een foto van het comité in de tuin van De Koppelpaarden. Op de eerste rij, zittend van links naar rechts:

N. van Riel, P. van Hal, C. van der Made, C. van Dorst, A. Jansen, J. van Loon, burgemeester De van der Schuieren, L. Vermijs, J. Peeters, H. van der Pas, A. Oomen en A. Oomen-Hoefnagels. Op de tweede rij: K. van Raaij, P. Zwaans, A. van der Elshout, S. Banken, F. Oomen, A. Speekenbrink, J. Oomen, W. van Riel, Andries Oomen, M. van Riel en J. Sips. Op de derde rij: J. van Bekhoven, G. Segers, Adr. Huijben, C. Biemans, C. Mertens, A. de Vos, A. Oomens, J. Brokx, J. Oomen, H. Willems en C. van Bavel. Op de vierde rij: H. van Dorst, J. van Bekhoven, ? Schumacher, K. Maas, T. Biezen, K. van Riel, J. van Dorst en G. van den Elshout.

Onderste foto

Marijnus van Riel, een tijdje eigenaar van De Koppelpaarden, kon zich verheugen in een grote belangstelling van de Oosterhoutse ingezetenen. Deze foto is gemaakt rond 1910. De verlichting van de zaal bestond toen nog uit gaslampen.

Rond deze welvoorzienere tafel ziet u zitten, van links naar rechts: B. Schenkels, Onbekend, Jan van Loon, Marijnus van Riel, A. Bischof, H. van Dorst, G. Verkade en Nico Charter. Het jongetje op de achtergrond is N. van Riel en geheel rechts staat D. van Dorst.

In 1911 werd de zilveren bruiloft gevierd van Marijnus van Riel en Helena Cornelia Horians.

Dit echtpaar heeft hotel Koppelpaarden tot grote bloei gebracht. In de tuin van genoemd hotel is deze foto gemaakt. Op de eerste rij 3e en 4e van links ziet u het zilveren bruidspaar

Wat kon men nog meer in De Koppelpaarden doen?

Dansles en Rythmische gymnastiek

AANMELDING NIEUWE LEERLINGEN

Inschrijving dagelijks aan de zaal

„HOTEL KOPPELPAARDEN” LEIJSENHOEK 34

OOSTERHOUT

Aanvang der cursus, woensdag 18 september. **30-8-57**

Er was de mogelijkheid om dansles en ritmische gymnastiek te volgen

6-8-48

Jubileumfeesten in Oosterhout

*ter gelegenheid van het Gouden Regeringsjubileum
van H.M. Koningin Wilhelmina. 3-4-5-6 Juli 1948.*

Grote Industrie-, Middenstands- en Kunsttentoonstelling annex Kermesse d'été. Terreinen: Hotel Koppelpaarden

Tentoonstelling: 3-4-5-6 Juli. Open heiden vanaf 4.30 uur tot 9 uur
Zondag . . . . . 12 uur tot 9 uur
Maandag en Dinsdag 11 uur tot 9 uur

Kermesse d'été met een groot aantal Vermakelijkheden
Geopend Zaterdag van 5 uur tot 12 uur
Overige dagen van 1 uur tot 1 uur

Gondelvaart Zaterdag 3 Juli 's avonds 10 uur
Groots feestelijk waterfeest op het agiorno verlichte Natuurbad „De Warande”
opgeluisterd door: Kon. Muziekvereniging „Harmonie” Oosterhout.
Schitterend vuurwerk op het water. Phenomenale Illuminatie

Oranje-optocht Zondag 4 Juli. Vertrek 3 uur vanaf de Heuvel
Allegorische Stoet met tal van schitterende praalwagens

Concours Hippique - Zang, Rij- en Volksdansen Maandag en Dinsdag 5-6 Juli

DAGELIJKS: Concerten op verschillende Kiosken
THE DANSANT en BAL op het Feestterrein met medewerking van
verschillende bekende bands w.o. Victoria Band Breda

Centrum der Jubileumfeesten

Hotel „Koppelpaarden”

Zaterdag 19 en Zondag 20 Juni GROOT

Jubileum-Bal

met Victoria Band onder leiding van Willy Smits

Groote Foto-Tentoonstelling in het Patronaatsgebouw

Na de abdicatie van koningin Wilhelmina op 12 mei 1948 werden in De Koppelpaarden ter gelegenheid van haar 50 jarig regeringsjubileum allerlei activiteiten georganiseerd

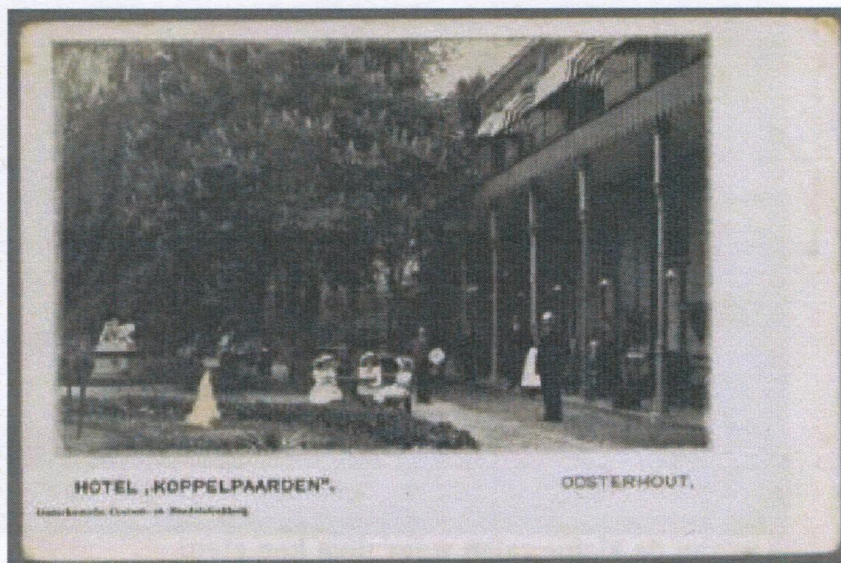
CARNAVAL Oosterhout 1957
AGGE LEUT WIL EBBE
BEZOECT
ZONDAG 3 MAART
ONS GEKOSTUMEERD BAL
 Dansorkest
 „THE RHYTHM BOYS”
 Aanvang 8 uur.
 Entree f 1.50.
HOTEL KOPPELPAARDEN 57

In 1957 kon men er ook carnaval vieren

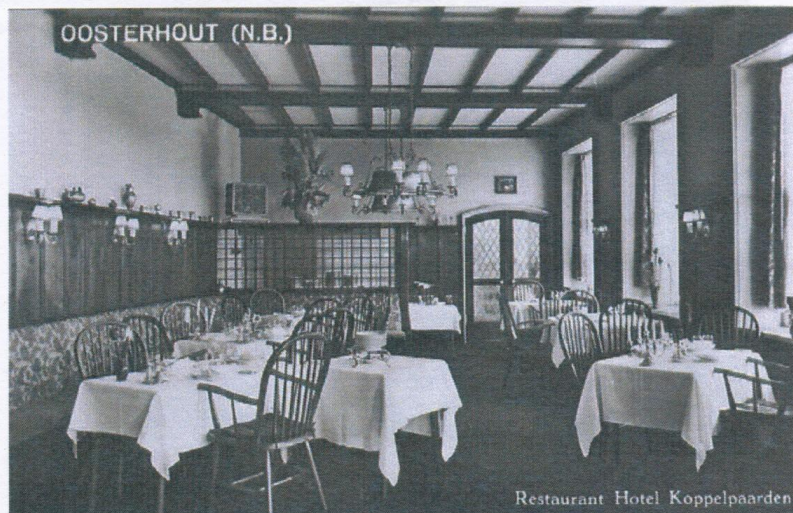
Enkele prentbriefkaarten van hotel De Koppelpaarden

Er zijn nogal wat prentbriefkaarten van hotel De Koppelpaarden bekend. Veel van De Leijsenhoek en ook van het hotel en de tuin.

Twee ansichtkaarten met afbeeldingen van de tuin van het hotel. Mensen konden daar eten en drinken en er was een vijver waar men kon vissen

**Een van de kleine zalen waar men kon eten.
De grote eetzaal van het restaurant veranderde in een zaal
waar toneelstukken werden opgevoerd en waar films werden
gedraaid, het Luxor Theater**

Koppelpaarden verkocht

Hotel De Koppelpaarden (1952-1960) de heer Bakker was toen de eigenaar

In een artikel uit 1960 in Het Kanton wordt verteld dat de heer Bakker het complex De Koppelpaarden verkocht heeft aan de heer Sweere.

De nieuwe eigenaar wil het bedrijf begin 1961 weer heropenen.

Het Kanton 27-10-1960
„KOPPELPAARDEN“
VERKOCHT *cafés*

Naar wij vernemen en van de zijde van de familie Bakker bevestigd kregen, zal het vanouds bekende hotel-café-restaurantbedrijf „Koppelpaarden“ aan de Leijshoek binnen zeer korte tijd in andere handen overgaan.

Als nieuwe eigenaar-exploitant werd genoemd de heer Sweere uit Breda.

Aan deze overdracht ligt vooral te grondslag de gezondheidstoestand van de heer Bakker, die wel vooruitgaande is maar zeker niet binnen afzienbare tijd zich met de leiding van het bedrijf zal kunnen bezighouden. De familie Bakker, die ruim acht jaar het bedrijf heeft beheerd en zich in Oosterhout ge-

heel is gaan thuis voelen, streeft ernaar, indien mogelijk, zich elders in Oosterhout te vestigen.

De nieuwe eigenaar, die vrij drastische veranderingen aan het interieur van Koppelpaarden wil laten aanbrengen, streeft ernaar het vernieuwde bedrijf nog vóór 1961 in exploitatie te brengen.

Zoals vooral Oosterhoutenaren van geboorte ongetwijfeld weten, werd „Koppelpaarden“ reeds met name vernoemd in de bekende „Camera Obscura“ van Hildebrand waar deze zijn voettocht van Terheijden naar Oosterhout en zijn ontmoeting met het „Mooie Keetje“ van Oosterhout beschrijft.

Het einde van De Koppelpaarden

Een jaar voordat de Tweede Wereldoorlog uitbrak was het bekende hotel De Koppelpaarden aan de Leijsenhoek in Oosterhout nog in vol bedrijf. Het hotel waar koning Willem III in 1870 een week logeerde had echter al iets van vergane glorie.

Nog een keer leefde het hotel begin jaren zestig op, toen het geheel in de stijl van de sixties de Koppelbar opende, de eerste bar van Oosterhout. In 1960 is hotel De Koppelpaarden ook zes weken gesloten en op 21-12-1960 gingen de deuren weer open.

Dit hield niet in dat er al overnacht kon worden, want het hotel was nog niet klaar. 13 Januari 1961 heropende burgemeester van Oers de Koppelpaarden. De heer Sweere uit Breda nam het bedrijf van de familie Bakker over die het hotel 8 jaren in bezit had gehad.

‘De kamer waar koning Willem III ooit heeft geslapen wordt nu omgebouwd tot berghok. Het restaurantzaaltje heeft als eetkamer afgedaan. Het wordt nu een zaal voor bruiloften en partijen. Deze nieuwe restaurantzaal bevindt zich nu aan de straatzijde. De sfeer is intiem, zonder meer gezellig. Het biljart is blijven staan.

Koppelpaarden is nog niet klaar, maar langzaam maar zeker herneemt het hotel zijn vooraanstaande positie in Oosterhout, waarop het historische rechten heeft maar die door een slordig beheer moesten worden prijsgegeven’.

Deze ervaring duurde maar kort.

In april 1962 neemt familie Levendig de zaak over. In een krantenartikel uit augustus 1962 staat:

‘De kamers zijn gezellig, de bedden natuurlijk proper, de ruimte goed verdeeld en de wastafels zijn in prima staat. Ook is er warm water en een bad en binnen afzienbare tijd komt dat warme water niet meer via geysertjes maar via de centrale verwarming. De bar is pas in gebruik genomen, waar burgers uit Oosterhout, gasten van het hotel en bezoe-

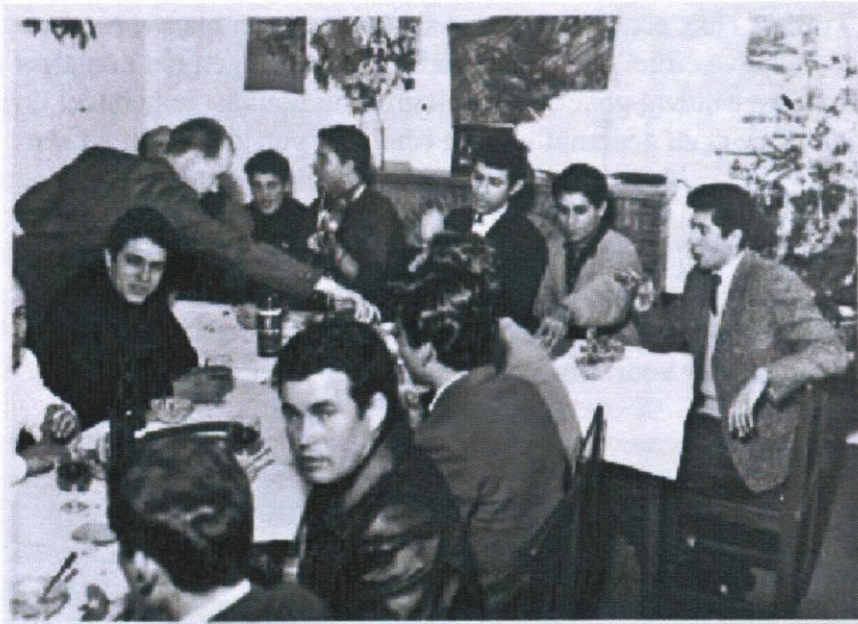
kers uit wijde omgeving tot één uur terecht kunnen om zich te verma-
ken. Niet zo'n vervelend modern en niet te begrijpen geheel van lijnen
en krullen. Nee, een welsprekend samengaan van blauw, rood en geel
rond de halve cirkel van de bar zelf. Zacht om tegen het kunstleer te
leunen, toch stevig genoeg om een grondig houvast te hebben. Overal
zitjes rondom en gedempt licht in een sfeer van zwart-wit en een
smaakvol gevulde totaalruimte. Toch hebben we de indruk gekregen
dat in vergelijking met het verleden De Koppelpaarden toch al het
volmaakte nabij komt. Gaat u zelfs eens kijken, want kijken betekent
in dit geval terugkomen als vaste klant. Ook voor diners en partijen,
want daar is in de zaal voor ongeveer honderd mensen per keer ge-
legenheid te over voor. En de vlotte is navenant. Enfin, u ziet
maar.....'

De bar in hotel De Koppelpaarden. Men kon er 's avonds ook mosselen eten

In 1962 wordt hotel café Warandezicht dat tegenover zwembad De Warande stond, verkocht aan de eigenaar van hotel De Koppelpaarden en krijgt dan de toepasselijke naam Koppelveulen. Hieronder leest u meer in de advertenties die dat vermelden.

In 1966 woonden er nog buitenlandse gastarbeiders in De Koppelpaarden.

Kerstviering van Spaanse arbeiders, waarschijnlijk in De Koppelpaarden

De danszaal met warande viel in september 1969 onder de slopershamers.

In juli 1974 was het de beurt aan het populaire Luxor Theater. Dat was de bioscoop die ook tot het complex behoorde.

In de voorbouw vestigde zich Victor Boeren Meubelen en die zit er nu nog.

Een foto van Victor Boeren die in een gedeelte van het pand De Koppelpaarden een meubelzaak heeft gevestigd. Op de foto zie je het interieur van de zaak zoals die er nu uitziet.

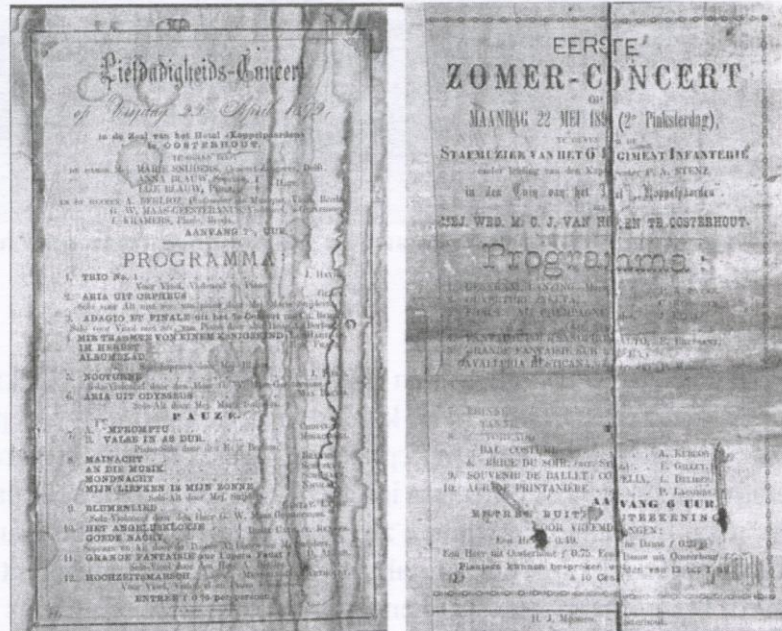
Meubelzaak Victor Boeren aan de Leijshoek waar eens hotel De Koppelpaarden stond

Ontdekking van het verleden

In 2010 neemt René van Bijnen contact op met Heemkundekring De Heerlijkheid Oosterhout. In de kelder van zijn buurman zijn planken ontdekt waarop affiches zijn geplakt met historische achtergronden. Eerst wilde René ze zelf in het interieur van De Kloek een plaats geven, maar uiteindelijk kwamen ze in het bezit van de heemkundekring. Alle affiches zijn apart gedigitaliseerd en voor het nageslacht bewaard. Deze historische planken krijgen soms ook een plaats in tentoonstellingen die door de heemkundekring worden gehouden. Verenigingen als De Koninklijke Harmonie en Aurora die voorstellingen gaven in De Koppelpaarden staan er op vermeld. Ze dateren allemaal van het eind van de 19^e eeuw. Ze hebben wel wat waterschade opgelopen en zijn dus niet helemaal gaaf meer.

“In 1891 is er in Oosterhout een voorstelling met de Luna Electro Reuze Agioscoop”, staat op een van de affiches. Maar wat was een Luna Electro Reuze Agioscoop? In het woordenboek kan ik het niet vinden. (Opm. redactie: het is een soort toverlantaarn waarmee o.a. bewegende beelden en lichteffecten werden getoond, de Graafschapsbode 21-01-1882). Hieronder staan twee voorbeelden van die gedigitaliseerde affiches.

Een liefdadigheidsconcert in hotel De Koppelpaarden   Eerste zomerconcert in de tuin van het hotel

Oosterhouters in dienst van Napoleon

Garde Côte (Kustwacht)

In het vorige nummer heb ik al aangegeven dat in een paniecreactie een, niet haalbare, kustwacht van 111 man moest worden geformeerd. In augustus 1811 stuurde de prefect van het arrondissement Antwerpen de voorwaarden waaraan de manschappen voor de kustwacht moesten voldoen.

Hij herinnerde aan het keizerlijk besluit van 13 juni jongstleden tot de oprichting van de compagnies 'Kustwacht'. In zijn schrijven geeft hij ook aan waaraan de manschappen moeten voldoen.

Deze zijn:

- de leeftijd moet tussen de 25 en 45 jaar zijn
- ze moeten in goede conditie zijn
- Aan de wet van dienstplicht hebben voldaan
- Bereid zijn hun taak rechtvaardig uit te voeren
- Inwoner zijn van een plaats in de buurt van de oevers van de Schelde.

De onder-prefect van het arrondissement Breda geeft, met verwijzing naar het schrijven van augustus 1811, op 19 maart 1812 aanvullende voorwaarden waaraan de organisatie moet voldoen.

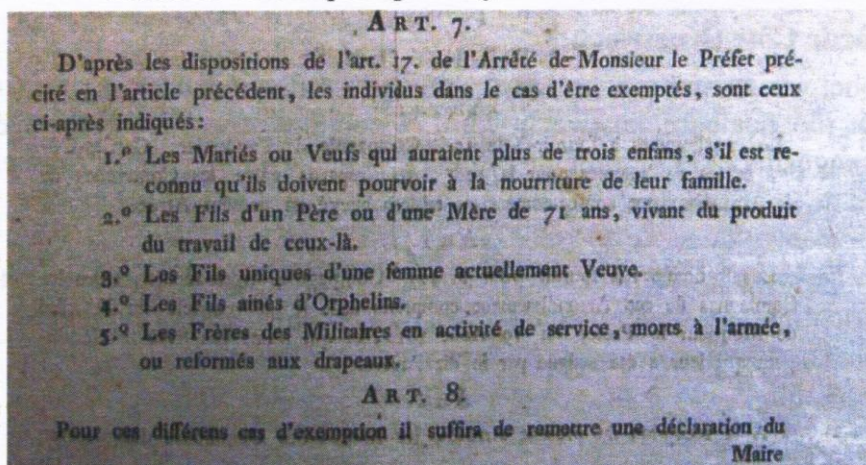
Artikel 7 geeft aan wanneer men vrijstelling kan krijgen.

Hij verwijst dan naar artikel 17 van het decreet van de heer prefect van 19 augustus 1811.

De vrijstelling kan worden verleend aan:

- getrouwen of weduwnaars, met meer dan drie kinderen, en verantwoordelijk zijn voor het levensonderhoud van hun gezin
- de zoon van een vader of een moeder vanaf 71 jaar oud, die van zijn inkomsten moeten leven.
- de zoon van een vrouw die weduwe is.
- de oudste broer van wezen.

- De broer van een militair, in actieve dienst, in het leger overleden of de wimpel op de vijand veroverd heeft.

Voor de verschillende vormen van vrijstelling kan volstaan worden met een door de burgemeester afgegeven verklaring.

De gemeente heeft voor de gehuwden en weduwnaars een lijst met namen beschikbaar gesteld (zie bijlage).

In alle andere gevallen werd door de burgemeester een verklaring afgegeven voor vrijstelling.

Van deze regeling is door ongeveer 90 personen gebruik gemaakt.

Deze verklaring werd opgesteld in tegenwoordigheid van drie getuigen die niet van plan waren vrijstelling aan te vragen.

De drie getuigen op nevenstaande verklaring, opgesteld op 1 februari 1813, waren respectievelijk:

- Michiel Papen   dagloner
- Gijsbertus van Leijssen   landbouwer
- Johannes Pals   landbouwer

Twee van de drie getuigen hebben de verklaring ondertekend, bij Michiel Papen staat vermeld dat hij niet kon schrijven.

Het beroep van Mathijs van Dorst

ARRONDISSEMENT
DE
B R E D A
COMMUNE

CERTIFICAT DU MAIRE.

Nous soussigné *Janssens*
Maire de la Commune *Breda*

2e liste
N° 201

Sur l'attestation de trois de nos habitans faisant partie de ceux qui sont assujettis à concourir pour la formation des Compagnies des Canoniers Gardes Cote, et n'ayant à reclamer ni la réforme ni l'exemption :

- 1er Temoin *Papens Michel journalier 2e liste N° 112*
- 2e Temoin *Van Leyden Gerard Cultiv. idem N° 227*
- 3e Temoin *Pala Jean Cultiv. idem N° 111*

Certifions sous notre responsabilité personnelle et assez nous être assuré de l'exactitude de l'attestation qui nous a été faite, que le nommé

Van Dorst Matthijs, Domestique, né le 27 mai 1787
et fils de Jean Van Dorst Cornil, Militaire
en activité de Service, dans le 11e régiment
de Chasse-Léger.

Fait à *Breda* le *premier* 1812

1er Temoin *refait* 2e Temoin *G. G. Leyden* 3e Temoin *Johannes Pala*
Le Maire *Janssens*

Door burgemeester Janssens afgegeven verklaring voor Mathijs van Dorst, hij kreeg vrijstelling omdat zijn broer Cornelis in actieve dienst is.

Bijlage 1

Lijst van, door de gemeente Oosterhout, beschikbaar gestelde, personen die bij besluit van, 19 maart 1812, door de onder-prefect van Breda zijn vrijgesteld aan deelname aan het contingent schutters van de kustwacht van het, te Geertruidenberg gestationeerde, 128^e regiment Kustwacht.

Naam	Voornaam	Leeftijd	Beroep	Geh./wdn
Bink	Cornelis	41	Landbouwer	Gehuwd
Exel van	Jacobus	42	Kleermaker	Gehuwd
Trommels	Simon	44	Schoenmaker	Gehuwd
Biestraten	Adrianus	38	Koopman	Gehuwd
Donkers	Arnoldus	42	Dagloneer	Gehuwd
Nooijen	Adrianus	38	Dagloneer	Gehuwd
Avoirt van der	Martinus	35	Slager	Gehuwd
Langenake	Gerardus	43	Metselaar	Gehuwd
Goorberg van de	Hubertus	40	Dagloneer	Gehuwd
Noort van de	Nicolaas	37	Schipper	Gehuwd
Braat	Franciscus Johannes	39	Metselaar	Gehuwd
Theuns	Petrus	38	Metselaar	Gehuwd
Verbunt	Johannes Antonius	39	Landbouwer	Gehuwd
Oomens	Arnoldus	40	Winkelier	Gehuwd
Ligthart	Wilhelmus	39	Dagloneer	Gehuwd
Braat	Petrus Johannes	43	Dagloneer	Gehuwd
Roelen	Cornelis	42	Leidekker	Gehuwd
Hubser	Jacobus	41	Huisknecht	Gehuwd
Papen	André	36	Dagloneer	Gehuwd
Thesingh	M.G,	43	Rentenier	Gehuwd
Etten van	Cornelis	32	Dagloneer	Gehuwd
Dun van	Johannes	39	Scheerder	Gehuwd
Vermeer	Petrus	38	Boer	Gehuwd
Dongen van	Adrianus	40	Dagloneer	Gehuwd
Buijs	Hendrik	36	Koopman	Gehuwd
Tak	Petrus	39	Scheepsknecht	Gehuwd
Wit de	Wilhelmus	37	Landbouwer	Gehuwd
Ploegmans	Johannes	43	Landbouwer	Gehuwd
Schalken	Petrus	29	Dagloneer	Gehuwd
Janssen	Cornelis	44	Landbouwer	Gehuwd
Exel van	Thomas	44	Veldwachter	Gehuwd
Rijen van den	Adrianus Cornelis	37	Landbouwer	Gehuwd
Dongen van	Adrianus	44	Veldwachter	Gehuwd
Loonen	Adrianus Josephus	30	Landbouwer	Gehuwd
Pualussen	Wilhelmus	43	Dagloneer	Gehuwd
Camp van	Johannes	38	Landbouwer	Gehuwd

Ham van	Gijsbertus	38	Schoenmaker	Gehuwd
Ham van	Adrianus	42	Wever	Gehuwd
Oomens	Wilhelmus	40	Gieter	Gehuwd
Sopfij	Henricus	39	Schoenmaker	Gehuwd
Bierwagen	Gerardus	40	Landbouwer	Gehuwd
Breda van	Cornelis	44	Grondbezitter	Gehuwd
Kerremans	Josephus	30	Bakker	Gehuwd
Meer van	Cornelis	39	Schoenmaker	Gehuwd
Vingerhouts	Petrus	33	Herbergier	Gehuwd
Vugt van	Cornelis	36	Kleermaker	Gehuwd
Tempelaars	Nicolaas	41	Schoenmaker	Gehuwd
Kools	Adrianus	43	Landbouwer	Gehuwd
Bakkers	Johannes	40	Dagloner	Gehuwd
Crul	Adrianus Johannes	38	Pottenbakker	Gehuwd
Eerden van der	Franciscus	40	Metselaar	Gehuwd
Hoof van	Adrianus	37	Dagloner	Gehuwd
Aarts	Johannes	39	Dagloner	Gehuwd
Moergastel van	Petrus	36	Bakker	Gehuwd
Knapen	Wouter	25	Herbergier	Gehuwd
Etten van	Johannes	37	Koopman	Gehuwd
Ligthart	Petrus	40	Dagloner	Gehuwd
Spoor	Johannes	42	Koopman	Gehuwd
Huiben	Cornelis	37	Landbouwer	Gehuwd
Pistorius	Petrus	33	Kleermaker	Gehuwd
Schellekens	Henricus	44	Dagloner	Gehuwd
Gils van	Gerardus	39	Landbouwer	Gehuwd
Willems	Petrus Johannes	43	Dagloner	Gehuwd
Zanden van der	Antonius	39	Dagloner	Gehuwd
Versteegen	Johannes	43	Landbouwer	Gehuwd
Dorst van	Adrianus	44	Landbouwer	Gehuwd
Dorst van	Antonius	41	Landbouwer	Gehuwd
Lenaars	Adrianus	31	Brouwer	Gehuwd
Rombouts	Johannes Sebregt	41	Landbouwer	Gehuwd
Berkel van	Cornelis	41	Pottenbakker	Gehuwd
Dorenmaal van	Adrianus	42	Landbouwer	Gehuwd
Leijzen van	Gijsbertus Johannes	38	Landbouwer	Gehuwd
Fransen	Henricus Laurentius	37	Landbouwer	Gehuwd
Rombouts	Cornelis Sebregt	35	Landbouwer	Gehuwd
Precelle	Petrus Josephus	36	Herbergier	Gehuwd
Schoormans	Godefridus	37	Pottenbakker	Gehuwd
Rommen	Godefridus Johannes	35	Landbouwer	Gehuwd
Hoog de	Gerardus	36	Schoenmaker	Gehuwd
Ligtvoet	Lambertus	34	Kleermaker	Gehuwd
Grissen	Antonius	33	Dagloner	Gehuwd

Sins	Johannes	39	Herbergier	Gehuwd
Bijnen van	Johannes	44	Landbouwer	Gehuwd
Phens	Cornelis	43	Landbouwer	Gehuwd
Baal van	Wilhelmus	33	Dagloner	Gehuwd
Raamsdonk van	Antonius	44	Herbergier	Gehuwd
Heeren	Adrianus	41	Landbouwer	Gehuwd
Montens	Embregt	37	Dagloner	Gehuwd
Phens	Cornelis	45	Timmerman	Gehuwd
Rosmalen van	Cornelis	32	Koopman	Gehuwd
Nuijten	Arnoldus	37	Scheerder	Gehuwd
Krijnen	Adrianus Petrus	39	Dagloner	Gehuwd
Pluim van der	Adrianus	31	Bakker	Gehuwd
Ligtvoet	Cornelis	38	Pottenbakker	Gehuwd
Bavel van	Jacobus	38	Dagloner	Weduwnaar
Halters	Cornelis	33	Pottenbakker	Gehuwd
Hout van den	Evert	41	Schoenmaker	Gehuwd
Peeters	Cornelis	38	Dagloner	Gehuwd
Bakx	Johannes Abraham	43	Koopman	Gehuwd
Gils van	Johannes	41	Knopenmaker	Gehuwd
Wijngaarde	Johannes	39	Herbergier	Gehuwd
Phens	Leonardus	35	Kleermaker	Gehuwd
Meel van	Leonardus	32	Dagloner	Gehuwd
Pluim van der	Adrianus Jacobus	41	Matroos	Gehuwd
Steevens	Johannes	41	Dagloner	Gehuwd
Kerremans	Adrianus	43	Landbouwer	Gehuwd
Bakx	Walterus	42	Schilder	Gehuwd
Horsten	Petrus Nicolaas	41	Landbouwer	Gehuwd
Deezemond	Gerardus	41	Huisknecht	Gehuwd
Schenkels	Dingeman	40	Dagloner	Gehuwd
Sanden van der	Henricus	40	Wever	Gehuwd
Krijnen	Petrus	34	Landbouwer	Gehuwd
Broeders	Johannes	43	Dagloner	Gehuwd
Ploegmans	Adrianus	39	Landbouwer	Gehuwd
Bul	Wilhelmus	38	Landbouwer	Gehuwd
Vermeeren	Lucas	39	Dagloner	Gehuwd
Laurijssen	Johannes	36	Landbouwer	Gehuwd
Kieboom van den	Jacobus	36	Werkman	Gehuwd
Willemen	Petrus Johannes	44	Dagloner	Gehuwd
Willemen	Adrianus Johannes	35	Dagloner	Gehuwd
Oomens	Adrianus Cornelis	38	Landbouwer	Gehuwd
Blewanus	Jacobus	38	Dagloner	Gehuwd
Tilburg van	Jacobus	32	Dagloner	Gehuwd

Colofon

Heemkundekringen hebben als doel het bevorderen van de belangstelling voor en de kennis van eigen volk en streek, volksgebruiken en de natuur, evenals het stimuleren van het behoud van historische waarden.

De heemkundekring 'De Heerlijkheid Oosterhout' houdt zich bezig met de geschiedenis van Oosterhout en haar kerkdorpen in de breedste zin van het woord. De activiteiten bestaan onder andere uit het verzamelen en vastleggen van historisch materiaal in beeld en op schrift en het presenteren door middel van publicaties, lezingen, tentoonstellingen enz.

Mocht u in het bezit zijn van historisch materiaal over Oosterhout en zijn kerkdorpen, dan willen wij dat graag lenen om te kopiëren of in te scannen, zodat het toegankelijk wordt voor de grote groep van belangstellenden en bewaard wordt voor het nageslacht. Natuurlijk zeggen wij ook geen nee als u het aan ons wilt schenken.

Bestuur:

Voorzitter:	vacant
Secretaris:	vacant
Penningmeester:	Toon Schapendonk
Overige bestuursleden:	Simon Burggraaf Ad van Groesen Martin van Halderen Frans Timmermans

<u>Ereleden:</u>	Jan Broeders Cor Huijben
------------------	-----------------------------

Secretariaat:

	e-mail
<u>Bezoekadres:</u>	op afspraak) Huis voor Erfgoed (achterom Trefpunt Heemkunde Zandheuvel 51 4901 HT Oosterhout tel. 0162 856133
Website:	http://.heemkundeoosterhout.n
E-mail:	hkoosterhout@gmail.com

Lidmaatschap:

Leden betalen een contributie van € 25,00 per kalenderjaar.

Inwonende gezinsleden betalen een contributie van € 10,00 per kalenderjaar. Per adres wordt slechts één exemplaar van het ledenblad bezorgd/verstuurd.

Het banknummer van Heemkundekring De Heerlijkheid Oosterhout is:

NL 71 RABO 0126.3462.24

Aan- en afmeldingen van het lidmaatschap schriftelijk bij het secretariaat.

Het lidmaatschap eindigt na schriftelijke opzegging op 31 december daarop volgend.

Abonnees:

Het is voor personen en instellingen mogelijk een abonnement op het ledenblad te nemen (zonder lidmaatschap). De kosten hiervan bedragen €20,00 per jaar (vier edities). Voor buitenlandse abonnees wordt dit bedrag verhoogd met de verzendkosten.

Redactie ledenblad:

E-mail:

Piet van Beek

medblad.hko@gmail.com

Adverteerders:

Zij, die zich bereid hebben verklaard gedurende tenminste een kalenderjaar (vier edities) een advertentie te plaatsen in het ledenblad.

Voor mogelijkheden en kosten kunt u contact opnemen met de redactie of met het secretariaat.